

Горад, дзе ўсім будзе цікава

«Вытокі» любові да сваёй гісторыі пачынаюцца ў Кобрыве

Гэтым летам культурна-спартыўны фестываль «Вытокі» аб'яднае ўсю краіну. Свята ўжо прайшло ў Лідзе і Оршы. Эстафету з 10 да 12 чэрвеня прыме гораду ёсць што паказаць гасцям. Што менавіта — высвятляла карэспандэнт «Звязды».

Аляксандр Чырун, навуковы супрацоўнік Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя Суворова, раіць пачаць знаёмства з горадам менавіта з музея. «Пабываць у Кобрыве і не пабываць у музеях — зусім нельга. У нас дзве найцікавейшыя экспазіцыі. Адна — «Сем стагоддзяў Кобрына», прысвечаная ваеннай гісторыі горада са старажытных часоў і да канца XX ст. А другая экспазіцыя — дом-музей А. В. Суворова, дзе прадстаўлены рэчы XVIII ст.», — расказвае супрацоўнік музея. У музеі можна ўбачыць экспанаты, якіх няма больш нідзе

зава. Але казаць у мінулым часе пра яго не варта, храм перанеслі ў іншае месца. «Калі ў 1900 годзе адзначалі 100-годдзе з дня смерці Аляксандра Суворова, было вырашана на месцы старой царквы пабудаваць новую, якую хацелі назваць Петрапаўлаўскай-Суворайскай. Са старога храма ўсё вынеслі, знялі ўбранства, паставілі яго на бярвёны і... пакацілі па горадзе на новае месца. Усталювалі храм на старых могілках, дзе ён стаіць і па сёння», — расказвае Аляксандр Чырун.

ПАМЯЦЬ У БРОНЗЕ

Прагульваючыся па пешаходнай вуліцы Суворова, варта звярнуць увагу на помнік княжацкай пары Уладзіміра Васількавіча і Вольгі Раманаўны. З імёнамі гэтых уладзіміра-валынскіх князёў Кобрын упершыню згадваецца ў Іпацьеўскім летапісе пад 1287 годам. Князь Уладзімір Васілька-

Надмагілле Міцкевічаў.

раней належаў Сувораву. Сёння на гарадскіх могілках побач з Петрапаўлаўскай царквой вылучаецца помнік канца XIX стагоддзя ў выглядзе анёла ў жальбе. Гэты анёл аплаквае жонку і сына Аляксандра Міцкевіча, які таксама тут пахаваны. На жаль, інфармацыі, ці бываў у Кобрыве Адам Міцкевіч, гісторыкі не маюць.

Візіткай Кобрына Аляксандр Чырун называе помнік рускім воінам. «15 ліпеня 1812 года ў Кобрыве была здабыта першая вялікая перамога над арміяй Напалеона ў межах Расійскай імперыі. Рускімі салдатамі былі разбіты саксонцы генерала Кленгеля. У гонар 100-гадовага юбілею гэтай перамогі і быў усталюваны помнік. Спачатку на пастаменце быў двухгаловы арёл, як на гербе Расійскай імперыі. У дзюбе ён трымаў вянок з манерамай імператара Напалеона Банапарта. Падчас Першай сусветнай вайны немцы знялі арла і што з ім зрабілі — невядома», — расказвае Аляксандр Чырун. З 1921 да 1939 года Кобрын знаходзіўся ў складзе Польшчы. Замест арла гарадскія ўлады ўсталювалі на пастаменце помніка бюст Тадэвуша Касцюшкі. У 1951 годзе ўжо аднагаловы арёл з вянком у дзюбе і лапах заняў сваё месца на пастаменце.

ПАД БОЖАЙ АХОВАЙ

Аматарам рэлігійных славуцасцяў варта наведаць Першамайскую вуліцу Кобрына. Тут размешчаны касцёл, синагога і згаданая вышэй Петрапаўлаўская царква. Каменны касцёл Успення Прасвятой

паловы XIX стагоддзя засталася, цяпер яна не дзейнічае, але цікавіць турыстаў як гістарычны помнік», — расказвае Аляксандр Чырун. На памяць ад яўрэйскага насельніцтва Кобрыну засталася гарадская забудова — двухпавярховыя дамы, якія сёння ўваходзяць у гістарычны цэнтр горада.

Абавязковы для наведвання Спаскі праваслаўны манастыр, самая старая пабудова Кобрына. Упершыню ён згадваецца ў 1465 годзе. Як расказаў Аляксандр Чырун, ёсць звесткі, што асновай манастыра была драўляная царква Святога Спаса. Яна ўпершыню згадваецца ў XIII стагоддзі падчас праўлення ўладзіміра-валынскіх князёў Уладзіміра і Вольгі. Таму фактычна манастыр, які спачатку

сярэдняй школы № 6 Віктара Лагвіновіча, яго бацькі і вучня. «Я па сваіх вучнях бачу, што яны не ведаюць і не цікавяцца гісторыяй горада. Таму асноўная мэта нашага праекта — зацікавіць моладзь гісторыяй. Я ведаю, што госці горада ўжо карыстаюцца нашым сайтам, бо гэта адзіная пляцоўка, дзе сабраны ўсе славуцасці Кобрына і Кобрынскага раёна», — расказвае Віктар Лагвіновіч. Цікава, што пачаўся праект з матэматыкі — менавіта гэты прадмет Віктар выкладае ў школе. «Мы даведаліся, што сусветна вядомы матэматык Аскар Зарыскі нарадзіўся ў Кобрыве, адкрылі яго біяграфію, знайшлі мноства цікавых фактаў. Потым мы пачалі даведвацца пра сувязь іншых выдатных асоб з Кобрынам (яны ўсе прадстаўлены на сайце праекта), і закруцілася», — адзначае Віктар Лагвіновіч.

Карыстацца сайтам «Пазнай Кобрын» вельмі проста. Дастаткова вызначыць на карце сваё месцазнаходжанне, і алгарытмы прапашуць маршрут да найбольш цікавых мясцін, апісанне якіх прадстаўлена ў тэкставым і аўдыяфармаце. А непасрэдна на саміх славуцасцях ёсць QR-коды, сканіраванне якіх прывядзе на старонку аб'екта з поўнай інфармацыяй аб ім. Інтэрактыўны гід не забудзе нічога і ўсё пакажа.

На сайце прадстаўлены старыя фотаздымкі горада, якім нейронныя сеткі вярнулі арыгінальныя

Помнік князю Уладзіміру Васількавічу і князёўне Вользе Раманаўне ў Кобрыве.

ў Беларусі, у тым ліку старажытная зброя і асабістыя рэчы расійскіх імператараў. Большасць рарытэтаў аказалася ў Кобрыве дзякуючы першаму дырэктару музея Аляксею Міхайлавічу Мартынаву, які мае доступ да фондаў Эрмітажа.

ПА СУВОРАЎСКИХ СЛЯДАХ

Імя Аляксандра Васільевіча Суворова, бадай, — ці не галоўная прынада для турыстаў. У 1795 годзе за разгром паўстання Тадэвуша Касцюшкі і іншыя заслугі імператрыца Кацярына II падарыла фельдмаршалу маёнтак «Кобрынскі Ключ». Першы раз ў Кобрыве Суворай прабываў паўтара месяца. Другі раз палкаводзец прыехаў у беларускі гарадок пасля вяртання з італьянска-швейцарскага паходу 1800 года ва ўзросце 69 гадоў, ужо глыбока хворым. Жыў ён у звычайным шляхецкім доме за межамі горада (цяпер тут гарадскі парк імя Суворова). Папулярны сёння сярод турыстаў і гараджан парк заснаваны яшчэ ў другой палове XVIII стагоддзя, старыя ліпы памятаюць самога Суворова і іншых знакамітых дзеячаў, якія наведвалі Кобрын. 12 чэрвеня ў гісторыю парку ўвойдзе і фестываль «Вытокі», дзе адбудзецца кульмінацыя свята — спартыўны квэст. Але вернемся да Суворова.

Як адзначае Аляксандр Чырун, для развіцця горада Суворай нічога не паспеў зрабіць. Першы раз не хапіла часу, другі — здароўя. Аднак кабрынчане яго не забылі. Вялікі палкаводзец часта наведваў Петрапаўлаўскую царкву, спяваў там у хоры, на клірасе, званіў у званы. У народзе царкву празвалі суворайскай. Тады храм стаяў на месцы сённяшняга сквера Маро-

віч завяшчае горад сваёй жонцы Вользе Раманаўне. «У гэтым дакуменце Кобрын ужо называецца горадам, гэта буйное паселішча на той момант. Безумоўна, ён старэйшы, але звестак аб гэтым у нас няма. Таму мы адштурхоўваемся ад 1287 года. Дарэчы, часта і журналісты, і аўтары кніг памыляюцца, пішуць, што князі — заснавальнікі Кобрына. Гэта не так, заснавальнікі невядомыя», — расказвае Аляксандр Чырун.

Сам помнік з'явіўся ў Кобрыве напярэдадні рэспубліканскага свята «Дажынкi» 2009 года. Аўтар помніка, скульптар Аляксандр

Парк імя А. В. Суворова.

Лышчык падарыў гораду яшчэ дзве скульптуры — боцмана на набярэжнай і кампазіцыю «Купалле» ў цэнтры фантана ў парку. У Кобрыве ўвогуле вельмі ўважліва ставяцца да скульптуры. Адны з самых вядомых славуцасцяў горада — менавіта помнікі. Польскія турысты вельмі цікавяцца надмагільнымі помнікам Аляксандра Міцкевіча, роднага брата вядомага пісьменніка Адама Міцкевіча. У сярэдзіне XIX стагоддзя ён купіў маёнтак Губернія ў Кобрыве, які

Дзевы Марыі быў пабудаваны ў 1843 годзе. У XIX стагоддзі кобрынскі касцёл увакавецью ў сваіх малюнках мастак Напалеон Орда.

Кобрынская синагога — адна з самых вялікіх у Беларусі. «У нашым горадзе праходзіла мяжа яўрэйскай аседласці. Калі ўзяць насельніцтва Кобрына 1941 года — каля 70 % яўрэі. Падчас Вялікай Айчыннай вайны амаль усе яўрэі, на жаль, былі знішчаны фашыстамі. А синагога другой

Свята-Петрапаўлаўская царква.

быў мужчынскім, бярэ свой пачатак з XIII стагоддзя. Пасля Берасцейскай уніі 1596 года манастыр перайшоў да ўніяцтва. У першай палове XIX стагоддзя тут адкрылі духоўнае вучылішча, якое пасля адмены ўніі ў 1839 годзе вярнулі праваслаўнай царкве. У 1872 годзе вучылішча пераехала ў Жыровічы і паклала пачатак Жыровіцкай семінарыі. Падчас знаходжання Кобрына ў складзе Польшчы тут быў павятовы суд, у часы савецкай Беларусі — раённае аддзяленне міліцыі. І толькі ў 2010 годзе пабудовы XIX стагоддзя вярнуліся да праваслаўнай царквы.

ТУРЫЗМ І МАТЭМАТЫКА

Гісторыя Кобрына — гэта гісторыя вайны, паўстанняў, якія выпалі на лёс Беларусі. Амаль усе вызначальныя падзеі закранулі і Кобрын. Але на прывабнасць горада гэта не паўплывала. Для таго, каб гасцям было зручна знаёміцца з горадам, існуе праект «Пазнай Кобрын» — сайт, дзе сабраны ўсе славуцасці горада. З яго дапамогай можна здзяйсняць рэальныя і віртуальныя прагулкі па Кобрыве. Лепей, канешне, рэальныя з дапамогай анлайн-гідаў, прадстаўленых на сайце праекта.

Унікальны праект ствараецца на чыстым энтузіязме настаўніка

колеры. А віртуальны тур па Кобрыве 1980-х адправіць наведвальнікаў сайта на 40 гадоў таму. Спалучэнне мінулага на экране тэлефона і сучаснага, убачанага ў жыццё, пакажа поўную карціну Кобрына. «Каб стварыць поўнае ўражанне аб горадзе, і патрэбны такія праекты. Нас чакае яшчэ шмат працы, але мы маем мэту зрабіць усё дастойна і прывабна для людзей», — разважае Віктар Лагвіновіч, які нават платформу для сайта зрабіў сам. Дарэчы, праект «Пазнай Кобрын» стаў прызёрам трэцяй ступені міжнароднай прэміі «ТІБО-2021» у намінацыі «Адукацыя і навука». Гэта ўжо трэцяя падобная ўзнагарода для праекта. Але найлепшая ўзнагарода, канешне, — наведванне сайта і выкарыстанне яго падчас экскурсій па Кобрыве. Тым больш што дзякуючы 3D-турам зрабіць гэта можна, нават не прыезджаючы ў Кобрын. Аднак усё ж такі лепей прыехаць.

У свае часы Кобрын наведвалі такія вядомыя асобы, як Аляксандр Грыбаедаў, Пётр Баграціён, Рамуальд Траўгут, Павел Шпілеўскі, Канстанцін Паўстоўскі, Аляксандр Твардоўскі і іншыя. Можа, прыйшоў час унесці ў гэты спіс і сваё імя?..

Валерыя СЦЯЦКО.
Фота праекта
«Пазнай Кобрын».

г. Кобрын.